

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi/ Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 02.10.2024
Kabul Tarihi / Date Accepted : 12.10.2024
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2024
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1560035>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

TÜRK ASKERÎ MÜZİĞİNE FARKLI BİR BAKIŞ: ASKERÎ CAZ ORKESTRALARI

DEMİRTAŞ, Erkan¹
KARAASLAN, Serkan²

ÖZ

Askerî müzik denildiğinde akla ilk marşlar gelmektedir. Dünyanın pek çok ordusunda olduğu gibi Türk askerî müzisyenleri, marşlarla beraber farklı müzik türlerini de icra etmektedir. 20. yüzyıl başlarında adını etkin bir şekilde duyurarak gelişen caz müziği de bunlardan birisidir. Anavatanı Amerika'dan başlayarak bütün dünyaya yayılan caz müziği ile ilk tanışmalar Osmanlı zamanına denk gelmektedir. 1826 yılında kurulan Muzika-i Hümayun ile Türk askerî müziği dönüşüm geçirerek batı tarzı bando modeline geçmiştir. Kuruluşundan beri yaklaşık 200 yıldır faaliyet gösteren Türk askerî bandoları, üflemeli enstrümanların ön planda olduğu caz müziği ile de ilgilenmişlerdir. Bu çalışmada Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde bulunan askerî müzik kurumlarında faaliyet gösteren caz orkestralarının tarihsel ve güncel durumu ortaya konmaya

¹ Doç. Dr., Millî Savunma Bakanlığı, Kültür ve Sanat Daire Başkanlığı, dr.erkandemirtas@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4357-6697>

² Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Müzikleri, serkankaraaslan@hacettepe.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7702-616X>

çalışılmıştır. Araştırma görüşme ve doküman analizi tekniklerinin kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Çalışma grubu Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki caz orkestralarında görev yapmış şef ve enstrüman sanatçılarından oluşturulmuştur. Görüşmeler metin haline getirildikten sonra araştırma amacına yönelik olarak analiz edilmiştir. Görüşme analizleri ve dokümanlardan elde edilen bulgular Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri özelinde raporlaştırılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Silahlı Kuvvetleri, askerî müzik, bando, caz, büyük caz orkestrası.

A DIFFERENT PERSPECTIVE ON TURKISH MILITARY MUSIC: MILITARY JAZZ BANDS

ABSTRACT

Marches are the first things that come to mind when thinking of military music. As in many armies around the world, Turkish military musicians perform various types of music along with marches. One of these is jazz music, which made a name for itself in the early 20th century. The first acquaintance with jazz music, which spread all over the world from its origins in America, dates back to the Ottoman period. With the establishment of the Muzika-i Hümayun in 1826, Turkish military music transformed into a western-style band model. It is natural for Turkish military bands, which have been active for nearly 200 years, to take an interest in jazz music, where wind instruments play a prominent role. This study aims to reveal the historical and current situation of jazz orchestras in military music institutions within the Turkish Armed Forces. The research is a qualitative study using interview and document analysis techniques. The study group consisted of conductors and instrumentalists who served in jazz orchestras within the Turkish Armed Forces. The interviews were transcribed and analyzed for the purpose of the research. The results of the interview and document analysis were reported and presented for the Army, Navy and Air Forces.

Keywords: Turkish Armed Forces, military music, military band, jazz, big band.

GİRİŞ

Antik çağlardan beri müzik, ordunun ayrılmaz bir parçası olmuştur (Arnold, 1993). Savaşta emirlerin iletilmesi, askerî manevralar, ilerlemeler ve geri çekilmelerden kışla yaşamının

düzenlenmesine kadar müzik enstrümanları ve müzik, ordunun işlevsel birer unsuru olarak kullanılmıştır (Bateson, 2019). Tarihi süreçte gelişen askerî unsurlarla beraber askerî müziğin kullanımı da paralellik göstermiştir. Yeni ihtiyaçlar doğrultusunda tek bir boru, flüt veya davuldan daha büyük ve işlevsel orkestralar haline gelmişlerdir.

Türk geleneğine bakıldığında da askerî müzik kurumlarının milattan önceden beri kendine has özellikleri ile varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Önceleri “tuğ”, “tablhane” ve “nevbethane” olarak adlandırılan, devletin bağımsızlık sembollerinden biri olarak görülen bu askerî müzik kurumu, Osmanlı Devleti zamanında bütün dünyanın tanıdığı “mehter” olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Tekin ve Doğrusöz, 2018). Türk ordusunun gücünün bir simgesi haline gelen mehter, savaş meydanlarında ordunun yanında yer alırken, barış zamanında da otoritenin gücünü temsil eden bir müzik kurumu olarak görev yapmıştır (Kaya, 2012).

1826 yılına kadar varlığını sürdüren mehterin, II. Mahmud’un orduyu yenileme hamlesiyle kapatılan Yeniçeri Ocağı ile beraber görevine son verilmiştir. Kurulan yeni ordu için onunla uyumlu yeni bir askerî müzik kurumuna ihtiyaç duyulmuş ve bu sebeple Muzika-i Hümayun kurulmuştur (Gazimihal, 1955). Yeni enstrümanlar ve çok sesli batı müziği anlayışı ile kurulan Muzika-i Hümayun, sadece askerî müzik yapısında değil aynı zamanda genel müzik anlayışında da önemli değişikliklere sebep olmuştur. Askerî bandonun kurulmasıyla çok sesli batılı müzik tarzı resmi olarak kullanılmaya ve yaygınlaşmaya başlamıştır (Dilber ve Karabaşoğlu, 2023).

Silahlı kuvvetlerin bir parçası olan askerî bandolar, kuruluş amaçları gereği genellikle açık alanlarda faaliyet gösteren üflemeli ve vurmali enstrümanlardan oluşan orkestralardır. Genel olarak bakıldığında bandoların temel görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Törenler: Askerî bandonun ilk görevi kuşkusuz ordunun nizamının gösterildiği törenlerdir. Ulusal bayramlar, geçit törenleri ve cenaze törenlerinde askerî bandolar görev almaktadır.
2. Diplomatik Görevler: Bütün dünyada devletlerin ileri gelenlerinin karşılanmasında bandolar kullanılmaktadır. Yine bu karşılamalar sırasında silahlı kuvvetlerin profesyonelliğinin ve kültürünün yansıtılmasında görev alırlar.
3. Moral: Hem savaş hem de barış zamanında askere ve halka devletin gücünü yansıtmak, millî duyguları yüceltmek, gerektiğinde eğlendirerek moral düzeylerine katkı sağlamak ve ordu ve halk arasındaki bağı güçlendirmek askerî bandoların tarihi bir görevidir.

Askerî bandolar kuşkusuz ki temel olarak marşlarla anılırlar. Millî duyguları kabartacak, beraberlik ve övünç aşılacak marşlar, askerî bandoların müzikal varlığını oluştururlar. 1826’da kurulan ve

kesintisiz yaklaşık 200 yıllık tarihi bir mirasa sahip Türk askerî bandoları, kuruluş zamanından beri çeşitli müzik türlerini icra etmektedir. Örneğin, kuruluşundan çok kısa bir süre sonra 1832 yılında bir İngiliz subayı olan Sir Adolphus Slade, Türk askerî bandosunun Rossini eserini hayranlık uyandıracak şekilde iyi icra ettiğini aktarmıştır (Tansu, 2019).

Dünya geneline bakıldığında askerî müzik kurumları içerisinde bandolarla beraber, özellikle halkla iş birliğini geliştirmeye katkı sağlayacak, aynı zamanda askerlerin motivasyonlarına yükseltecek müzik tarzlarını icra edebilecek çeşitli orkestraların kurulduğu görülmektedir. Bazen bu unsurlar askerî bando içerisindeki sanatçılardan oluşturulurken, bazen de bu orkestralar özelinde atamalar yapılmaktadır. 6500 askerî müzisyeni bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nde askerî bandolar haricinde, caz orkestraları (Big Band), askerî bluegrass³ grupları, hatta Virgin Adaları'nda bulunan bir askerî kalipso grubu dahi bulunmaktadır (Philipps, 2016). Bütün bu askerî müzik grupları, hem halk ve ordu arasındaki ilişkiye hem de uluslararası camiada silahlı kuvvetlerin prestijine katkı sağlamaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetlerindeki askerî müzik kurumlarına bakıldığında; Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri bünyesinde birlik ihtiyaçları göz önünde tutularak kurulmuş askerî bandolar Millî Savunma Bakanlığı'na (MSB) bağlı olarak görev yapmaktadır. Üç kuvvete bağlı askerî müzisyenlerin ortak görev yaptığı Mehteran Birliği, tarihi bir orkestra olarak yurt içi ve yurt dışında silahlı kuvvetleri ve ülkeyi temsil etmektedir. Muzika-i Hümayun'un Cumhuriyet dönemindeki devamı olan Armoni Mızıkası Komutanlığı üç kuvvet personelinin müşterek görev yaptığı ülkenin en büyük askerî müzik kurumu olarak yurt içi ve yurt dışında faaliyetlerine devam etmektedir. Bu kurum bünyesinde en büyük askerî bando olan Armoni Mızıkası, Türk Armoni Yıldızları (TÜRKAY) isimli caz orkestrası ile Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, napoliten ve pop müzik icraları yapan Moral Ekibi isimli orkestrayı da bünyesinde bulundurmaktadır (Millî Savunma Bakanlığı, t.y.).

Türk askerî bandoları dünyadaki emsallerinde olduğu gibi tam kadro tören ve konserlerin yanı sıra faaliyetin içeriğine göre daha az sayılı orkestralar ile çeşitli konserler vermekte aynı zamanda ünlü sanatçıların destekleri ile geleneksel müziklerden, popüler müziklere, klasik eserlerden caza kadar çok geniş yelpazede eserler ile konserler düzenlemektedirler.

---

³ Bluegrass müzik 1940'larda başlayan Amerikan halk dans müziğidir. Genellikle gitar, bas gitar, banjo, keman, mandolin gibi enstrümanları içeren 4-7 kişilik orkestralarla icra edilir (Aktüze, 2010).

Bakır üflemeli enstrümanlar, saksafonlar, bas, piyano ve davul gibi enstrümanlardan oluşan genellikle en az on üyeden oluşan orkestralar büyük caz orkestrası (Big Band) olarak adlandırılmaktadır (Leslie ve Skipper, 1993). Özellikle 1935-1946 arasında çok popüler hale gelen caz orkestraları ve caz müziğiyle, üflemeli enstrüman sanatçılarının yoğunlukta olduğu askerî bandolar tarafından da ilgilenilmesi beklenen bir durumdur. Osmanlı zamanında resmî olarak askerî orkestralarla başlayarak yayılan çok sesli müzikte (Ürün ve Zahal, 2024) olduğu gibi caz müziği ve caz orkestralarında da askerî müzik kurumlarının öncü olması doğaldır. Literatür incelendiğinde askerî bandolar (Çağlak ve Filiz, 2018; Çaykıran ve Ürün, 2022), mehter (Rice, 1999), askerî besteciler (Akman, 2021; Tekin, 2019), askerî bando orkestrasyonu (Çokamay, 2019) gibi konuları içeren çeşitli araştırmalar olduğu görülmektedir. Askerî caz orkestraları özelinde ise bir orkestra özelinde yapılmış tek çalışmanın olduğu (Baba, 2013), genel olarak bu alanda yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmüştür. Askerî müzik denilince akla ilk gelen kuşkusuz marş çalan askerî bandolardır. Bu durumla beraber dünyada olduğu gibi caz müziği icra eden askerî caz orkestraları uzun zamandır faaliyet göstermektedir. Bu çalışmanın konusu Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki askerî caz orkestralarının tarihsel süreçteki ve günümüzdeki durumunu ortaya koymaktır. Bu bağlamda orkestraların kuruluş süreçleri, repertuarları ve konserleri incelenmiştir.

Amaç

Yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkarak dünyada büyük etki uyandıran ve hala günümüzde varlığını sürdüren caz orkestralarının, Türk Silahlı Kuvvetleri askerî müzik kurumları içerisindeki tarihi sürecini ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu çalışma Millî Savunma Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren askerî caz orkestraları ile sınırlandırılmıştır. Bu sebeple 2016 yılında İçişleri Bakanlığına bağlanmış olan Jandarma Genel Komutanlığı çalışma kapsamına dahil edilmemiştir.

Tanımlar

Aranje: Bir bestenin, esasen müzikal yapısı değişmeden kalacak şekilde orijinal olarak yazıldığı ortamdan farklı bir ortama uyarlanması (Apel, 1974).

Bebop: 1940'larda doğan hızlı, karmaşık, doğaçlama melodileri, alışılmamış akor değişimlerine sahip caz türü (Aktüze, 2010).

Blues: Afrikalı Amerikalıların iş ve ruhani şarkıları olarak ortaya çıkmış, geleneksel 8 ve 16'lı ölçü grupları yerine 12'li kullanılan, 7'li armoninin sık kullanıldığı müzik türü (Apel, 1974).

Swing: Dört vuruşu da sürekli ve hafif aksanlı ritim dalgalanmaları olan üslup (Aktüze, 2010).

Senkop: Zayıf zamanda başlayan bir hareketin güçlü zamana uzatılarak normal ritmik yapının değiştirilmesidir (Apel, 1974).

YÖNTEM

Metodoloji

Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmada görüşme ve doküman incelemesi veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu tarih ve müzik tarihi alanından iki uzmanın görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Görüşmeler; İzmir'de bulunan iki ve Almanya'da bulunan bir katılımcıyla çevrimiçi, diğerleri ile Ankara'da yüz yüze şeklinde gerçekleştirilmiştir. Repertuvarlar, kişisel arşivler ve literatür taraması ile elde edilen belgeler ile görüşmelerden elde edilen veriler araştırma amacı doğrultusunda incelenmiştir.

Bu çalışmanın yürütülmesine Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 2024-20 numaralı kararı ile onay verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıkça kullanılan amaçlı örnekleme (Yağar ve Dökme, 2018), zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren caz orkestralarında görev yapmış ve ulaşılabilen en eski icracı ve şeflerden oluşan yedi kişi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Grubun 3'ü Deniz Kuvvetleri, 2'si Kara Kuvvetleri, 2'si Hava Kuvvetleri personeli olarak caz orkestralarında çalışmış olan emekli personeldir. Dört kişi orkestra şefi, üç kişi ise enstrüman sanatçısı olarak görev yapmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde caz orkestralarının tarihsel gelişimlerine ardından da Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki durumlarına yönelik olarak görüşmelerden ve dokümanlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Caz Orkestraları

Caz müziğinin doğduğu yerin o zaman Kongo meydanı olarak anılan New Orleans'taki Louis Armstrong parkı olduğu kabul görmektedir. 19. yüzyıl başlarında köle olarak Amerika'ya getirilmiş Afrikalıların bu bölgede toplanarak söyledikleri şarkılar ve danslar caz müziğinin doğuşuna sebep olmuştur (Gioia, 1998). Yüzyıllarca süren köle ticareti ve bu yolla Amerika'ya getirilen Afrikalılar kendi müzikal geleneklerini de yanlarında getirmişlerdir. Kuzey Amerika'da kölelerin kendi müziklerini icra etmeleri büyük ölçüde yasaktı, bu nedenle en başından itibaren izin verilen “beyaz” müziğini kendi müzikal geleneklerinin kurallarına uygun olarak söylemeye ve çalmaya başladılar. Bu şekilde eski Afrika kültürünün bazı temel unsurları, bu Afro-Amerikan müziğine bilinçsizce aktarılmıştır. Bu gelişim 1900'lere kadar devam ederek yeni bir müzikal türün doğuşuna sebep olmuştur (Essen, 1978).

Afrika kökenli Amerikalıların müziği olarak başlayan caz ile ilgili tanımlamalarda, müzikalitenin yanında sosyokültürel ve ırksal yaklaşımların da kullanıldığı görülmektedir (Uyar, 2009). Berendt (1978) cazı, siyahi Amerikalıların Avrupa müziğiyle karşı karşıya gelmesiyle ortaya çıkan bir sanat müziği türü olduğunu; enstrümantasyon, melodi ve armonisinin esas olarak klasik batı müzik geleneğinden türetildiğini söylemiştir. Ritim, cümle ve ses üretimi ile blues armonisinin unsurları Afrika müziğinden ve Amerikalı siyahilerin müzik anlayışından türetilmiştir. Berendt, cazın Avrupa müziğinden swing, doğaçlama ve müzisyenin bireyselliğini yansıtabilmesi ile ayrıldığını belirtmiştir. Alışılmış standartlara uymayan (Adorno ve Daniel, 1989), ritmik aksamayı hem alaya alıp hem de normal haline getiren senkop ilkesine de başvuran (Adorno, 2007) caz müziği ile ilgili en erken çalışmalardan birini yapan Henry Osgood (1926), caz müziğini “kanatlarını her yöne çırpmakta özgür olan vahşi bir kuş” olarak betimlemiştir.

Dans müziği olarak doğan caz, tek bir ritim aleti ve tek telli bir çalgı ile başladığı yolculukta çok büyük değişimler göstermiştir (Gioia, 1998). 19. yüzyılın sonlarına doğru popülerleşen “ragtime” Afro-Amerikalıların piyano müziği olarak anılmaktadır (Say, 2005). Bununla beraber bandolarca çalınan marşlar, blues müziği ve ragtime ile piyanonun müziğe kattığı armonik ilerlemenin

ardından ilk caz orkestraları olarak adlandırılan “Dixieland” grupları ortaya çıkmıştır. O günlerde hayal edilemeyecek kadar çok sayıda siyahi yetenek olmasına rağmen, ilk başarıları elde edenler beyazlar olmuştur. Caz tarihinin en büyük ve tipik ironilerinden biri olarak kalacak olan şey, yeni müziğin ilk kayıtlarının siyahi müzisyenler tarafından değil, beyazlar tarafından, 1917'nin başlarında New York'taki “Original Dixieland Jazz Band” tarafından yapılmış olmasıdır (Essen, 1978). Kornet, trombon, klarnet, davul ve piyanodan oluşan grup bu kayıtları ile büyük üne kavuşmuş, Amerika ve Avrupa’da konserler vermişlerdir. Kendi isimleri ile adlandırılan bu caz orkestraları ile dünya sahnesinde yeni bir müzik türünün yaygınlaşmaya başladığı söylenebilir.

Caz popülerlik kazandıkça, orkestralar da genişlemiş ve “Big Band” olarak adlandırılan büyük caz orkestraları ortaya çıkmıştır. Bu dönemde özellikle “Swing” müziği ön plana çıkmış hatta bu dönem “Swing Dönemi” olarak anılmıştır. Bu dönem, Benny Goodman'ın grubunun ilk büyük başarısını elde ettiği 21 Ağustos 1935'te Los Angeles'taki Palomar Balo Salonu'ndaki konseriyle başlamıştır (Gioia, 1998). Böylelikle önce Amerika'da, sonra da dünyada popüler dans müziğinde belirleyici bir değişime yol açılmıştır (Morgenstern, 1978). Goodman çalıştığı aranjörlere caz eserleriyle beraber dönemin popüler şarkılarının düzenlemelerini yaptırarak popülaritesini arttırmıştır.

Swing caz müziği için anahtar bir kelimedir. Hem ritmik bir öğeyi hem de baskın caz stilini temsil eder. Öyle ki müzikte swing yoksa caz olamayacağı ifade edilmektedir (Berendt ve Huesmann, 2009). Bu tamamen notaya dökülemeyen bir icra şeklidir. Yeni icra tekniği, cazın bir sanat olarak olgunlaşmasındaki pek çok şey gibi ünlü trompet sanatçısı Louis Armstrong tarafından müziğe kazandırılmıştır. Armstrong’un, Fletcher Henderson'ın grubunun bir üyesi olarak 1924-25 yıllarında kaydettiği sololar swing ile ilgili öğretici kaynaklar olmuştur. Aynı grubun aranjörü ve saksafon sanatçısı olan Don Redman ondan öğrendikleriyle sonraki on yılın temelini oluşturan aranjman stilini geliştirmiştir (Morgenstern, 1978). Gruplar arasında farklar olmakla beraber genellikle bir büyük caz orkestrasının kadrosunda 4 saksafon, 3 trompet, 3 trombon, piyano, gitar, bas, davul ve vokal bulunmaktadır.

Fotoğraf 1. Benny Goodman büyük caz orkestrası, 1937 (McCarthy, 2020).

Büyük caz orkestralarının en popüler olduğu dönemde (1935-1946) Amerika’da yaklaşık 500 büyük caz orkestrası bulunmaktaydı (Leslie ve Skipper, 1993). Bu kadar çok müzisyenin icra ettiği bu müzikle ilgili 1940’lara kadar okullarda bir öğretim programı ise yoktu. Genç müzisyenler eski kayıtları dinleyerek, ve diğer arkadaşları ile provalar yaparak popüler olan bu yeni stili öğrenmişlerdir (Ward-Steinman, 2003).

Büyük caz orkestraları ve caz müziğinin dünyaya yayılmasında radyo yayınları ve Amerika’nın askerî caz orkestralarının verdiği konserlerin etkili olduğu söylenebilir. İkinci dünya savaşının başlamasının ardından birçok caz müzisyeninin orduya katılması orkestraların kalitesini ve popülaritesini arttırmıştır. Dönemin en önemli büyük caz orkestralarından biri Glenn Miller orkestrasıdır. Glenn Miller orkestrası 1941 yılında 16 hafta boyunca en çok satış yapan albüm sıralamasında birinci olarak kalmıştır. O dönemin en ünlü sanatçılarından biri olan Glenn Miller 7 Ekim 1942’de silahlı kuvvetlere katılmıştır (Spragg, 2017). Önce yüzbaşı ardından binbaşı rütbesi

ile Hava Kuvvetleri büyük caz orkestrasına liderlik etmiştir. İkinci dünya savaşı sırasında Avrupa’da bir yıl görev yapmış ve bu yıl içinde 300 faaliyet gerçekleştirerek 600.000’den fazla askere konserleri ile ulaşmıştır (Yulsman, 1976).

Fotoğraf 2. II. dünya savaşında Glenn Miller hava kuvvetleri büyük caz orkestrası konseri (National Museum of the United States Air Force, t.y.).

İkinci dünya savaşının ardından caz orkestraları hem maddi imkanlar hem de müzikteki değişikliklerle dörtlü ve beşli gruplara dönüşmüştür. Bu dönemde bebop müziği ile büyük caz orkestralarındaki gösteri ve şovlar yerine daha çok enstrümanistler ve müzik ön plana çıkmıştır. Gruplarda genellikle saksafon, trompet, piyano, bas ve davul bulunmaktadır. Dönemin ünlü sanatçılarına Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Miles Davis örnek olarak gösterilebilir.

Caz müziği daha sonra da “Cool Jazz”, “Hard Bop”, “Modal Caz”, 1970’lerde rock, funk ve elektronik müzik unsurlarını çalışmalarına dahil edilmesiyle füzyon grupları gibi oluşumlarla varlığını sürdürmüştür. Modern caz orkestraları etnik müziklerden popüler müziklere uzanan geniş bir yelpazede kullanılmaya ve gelişmeye devam etmektedir. Günümüzde ilk doğuşundan bu yana varlık göstermiş bütün caz türleri aslına uygun caz orkestraları ile sanatsal faaliyetlerine devam etmektedir. 1990’lı yıllarda Amerika’da 40 civarı büyük caz orkestrası düzenli olarak faaliyetlerine

devam ederken, bunlar arasından “The Duke Ellington” ve “The Count Basie” orkestraları istikrarlı bir kadroyla yılda yaklaşık 150 konserlik aktif bir programa sahiplerdi (Leslie ve Skipper, 1993). Caz orkestraları ister küçük ister büyük topluluklar olsun, cazın bir sanat formu olarak gelişiminde çok önemli bir rol oynamış, sürekli yenilikler getirmiş ve zamanlarının kültürel değişimlerini yansıtmışlardır.

Üflemeli ve vurmali enstrümanlardan kurulmuş olan askerî bandolarda, üflemeli ve vurmali enstrümanların özelinde kurulup gelişmiş caz orkestralarına ilgi duyulması olağan bir durumdur. Bakır (brass) ve tahta üflemeli (woodwind) çalgılar özelinde yazılmış veya düzenlenmiş popüler caz eserleri askerî müzik kurumlarında da sıklıkla icra edilmektedir. Özellikle en popülerlerinden olan büyük caz orkestraları birçok ülkenin silahlı kuvvetlerinde varlıklarını sürdürmektedir. Örneğin Alman ordusunun 1971’de kurulmuş olan “Bundeswehr Big Band” isimli orkestrası ülkede ve dünyada pek çok biletli konser vermekte, albüm çalışmaları yapmaktadır. Kurulduğu günden bu yana elde edilen 20 milyon avrodan fazla gelirle ihtiyaç sahiplerine yardım yapmakta aynı zamanda ülkelerinin silahlı kuvvetlerine prestij sağlamaktadırlar (Die Big Band der Bundeswehr, t.y.).

Türk Silahlı Kuvvetleri Caz Orkestraları

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı

Deniz yüzyıllardır taşımacılığın önemli bir bileşeni ve ulusların ekonomik ve siyasi olarak büyümesi için önemli bir kaynağı (Kara, 2003) olmuştur. Malların ticari amaçla taşınması aynı zamanda kültürlerin de taşınmasına neden olmuştur. Kültürün önemli parçası olan müzik, denizcilik faaliyetlerinde milletlerin birbirine kültürlerini de taşımalarının yolunu açmıştır. Donanmalara ait gemiler, yaşadıkları ülke limanları vasıtasıyla farklı kültürlerle etkileşime girmektedir. Örneğin Osmanlı Devleti’nin Japonya’ya gönderdiği Ertuğrul Fırkateyni içinde de 20 kişilik bir bando bulunmaktaydı (Arslan, 1992). Osmanlı döneminde caz müziği ile ilk temas da benzer şekilde gerçekleşmiştir. 1917-1918 yıllarında birçok Amerikalı müzisyenin donanmaya kayıt olması, donanma müziğinin kalitesini önemli ölçüde değiştirmiştir (McCuen, 1967). Bu durum müzikal etkileşimin artmasına sebep olmuş olabilir. Amerika Birleşik Devletler Donanmasının İstanbul’a yavaşmasının (1919-1920) bir sonucu olarak İstanbul Radyosu tarafından ulusal ve uluslararası alanda düzenli olarak caz müziği yayınları yapmış, bu da İstanbul’da caz kültürünün gelişimine yol açmıştır (Lund, 2020).

Türk Silahlı Kuvvetlerinde resmî olarak bir caz orkestrasının kurulması 1961 yılında Hava Kuvvetleri içinde gerçekleşmiş olsa da, dönemin caz müziklerinin icra edildiği caz orkestralarının kullanılışı Deniz Kuvvetlerinde çok önceden başlamıştır. Deniz Kuvvetleri bandolarının gemilerdeki görevleri bayrak çekme-indirme, çeşitli karşılama ve uğurlama törenleri, gemi konserleri ile balo, ziyafet gibi toplantılarda salon müziği icra etmektir. Ünlü besteci Deniz Bando Yarbay Halit Recep Arman (1902-1981) gemilerde eskiden dans orkestralarının bulunduğunu onun yerine artık “cazbant” olarak adlandırılan caz orkestralarının tercih edildiğini belirtmiştir (Arman, 1958). 1926 yılında Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü Ertuğrul Yatı ile gerçekleştirdikleri Ege gezisinin sonunda İzmir’e demirlemişlerdir. Burada gerçekleştirilen kabul ve ziyaretlerde ise geminin askerî caz orkestrası görev yapmıştır (Arman, 1958). Kara Kuvvetleri Komutanlığı 25. Tümen bandosu 1950 yılında İstanbul Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığı Bandosu olarak Deniz Kuvvetleri Komutanlığına devredilmiştir. Bu bando 1955 yılında Savanora gemisinin Irak Kralı II. Faysal’ı İzmir’den Fransa’nın Kan şehrine götürme görevine dahil edilmiştir. Bu görevde bando personelinden oluşturulmuş caz orkestrası da görev yapmış ve takdir kazanmıştır (Arman, 1958). 1955 yılında Çanakkale Boğazı Müstahkem Mevki Komutanlığında bando kurulma çalışmalarında öncelikle bir caz orkestrası kurulmuştur (Arman, 1958). 1956 yılında Yavuz Zırhlısının bandosu Savanora okul gemisinin Libya gezisi için görevlendirilmiştir. Geminin Kral Sünusi’nin misafiri olarak Libya’da kaldığı süre içine denk gelen 30 Ağustos kutlamasında, bando personelinden oluşturulmuş caz orkestrası görev almıştır (Arman, 1958). Halit Recep Arman’ın çalıştığı dönemde caz eserleri bando repertuarının önemli bir kısmını oluşturmuştur (Akman, 2021).

Fotoğraf 3. Yavuz Zırhlısı bandosu. (Arman, 1958, s. 145)

Kendi adında bir orkestrası da olan 1950’lilerin ünlü trompet sanatçısı Müfit Kiper (1926- ?) Bahriye Mızıkasında eğitim almıştır. Müfit Kiper Orkestrasında Tanju Okan, Erol Büyükburç, Şevket Uğurluer gibi pek çok ünlü sanatçı yer almıştır. Bunun yanında Rock’n Roll çalan ilk grup da denizci askerlerden kurulmuştur (Hürriyet, 2020). Yukarıda bahsedilen örnekler neticesinde, Deniz Kuvvetlerinin dünyada başlayan kültürel yeniliklerle daha önce temas ettiğini söylenebilir. 1980 yılına gelindiğinde ise Ankara’da Deniz Kuvvetleri bünyesinde bir orkestra bulunmamaktaydı. İlk olarak Deniz Bando Kıdemli Başçavuş Ertap Altınkaynak yönetiminde denizci askerlerden oluşturulmuş bir pop orkestrası kurulmuştur. Orkestranın çok beğeni almasının ardından bandoda görevli astsubaylar Erdal Gültekin (Aranjör-Klavye), Bahattin Azizmahmutoğulları (Bateri), Rıza Tölöv (Vurmalı Çalgılar) ve Erdal Can’ın (Alto Saksafon) katılımlarıyla orkestra genişletilmiştir. Konserlerine devam eden şov orkestrasına ilgi ve desteğin artmasıyla sadece bando astsubaylarından kurulu “Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Big Band Show Orkestrası” Deniz Bando Albay Metin Tufan’ın girişimiyle kurulmuştur. Kuruluş aşamasına 1961 yılında kurulan Hava Kuvvetleri Dans ve Caz Orkestrası’nın kurucu kadrosunda görev almış ve uzun yıllar görev yapmış Hava Bando Kıdemli Başçavuş Bilbay Özal danışmanlık yapmıştır. Yine kuruluş çalışmalarında Abdullah Özkaya, Sabahattin Kalender, Ünal Algın gibi devlet

sanatçılarından destek alınmıştır. Bandoda görev yapan sanatçı personelden kurulmuş olan orkestra Deniz Bando Kıdemli Başçavuş Atilla Yılmaz'ın yönlendirmeleriyle, yardımcı şef Deniz Bando Kıdemli Başçavuş Mahir Gökkan'ın yönetiminde bandodan ayrı olarak prova yaparak kısa sürede bir repertuvar oluşturmuştur.

Fotoğraf 4. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı big band show orkestrası (Metin Tufan kişisel arşivi).

Aktif olarak konserlere başlamasının ardından orkestra Deniz Kuvvetleri Komutanlığının birçok faaliyetinde görev almıştır. Orkestra; 1989 Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1993 Gazi Üniversitesi, 1999 Hacettepe Üniversitesi, 2000 Zonguldak Belediyesi 3. Kültür ve Sanat Festivali gibi etkinliklere katılarak konserler vermiştir. Ayrıca Ankara'da bulunan Amerika Birleşik Devletleri, Almanya gibi büyükelçiliklerin davetiyle özel etkinliklerde konserler vermiş ve büyük beğeni toplamıştır. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) konser salonunda Eralp Kıyıcı, Nuray Çeviker ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın solist olarak katıldığı konserler vermiş ayrıca bu konserlerin kayıtlarından oluşan bir albüm çalışması yapmışlardır.

Deniz Kuvvetlerinin diğer bandolarında da benzer şekilde bando içerisindeki personel ile caz orkestrası kurularak konserler verilmiştir. Donanma Komutanı Oramiral Metin Ataç'ın teşvikiyle Ankara'daki orkestranın bir benzeri sivil müzisyen Ertuğrul Çayiroğlu şefliğinde Gölcük Donanma Komutanlığı Bandosunda kurulmuştur. Ertuğrul Çayiroğlu'nun da vefat ettiği Gölcük depremine kadar yoğun şekilde konserlerine devam etmişlerdir. Depremin ardından bu kadro Ankara'daki

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Big Band Show Orkestrası ile birleştirilerek daha büyük bir caz orkestrasının temelleri atılmaya başlanmıştır. Gölcük Donanma Komutanlığında daha sonraki yıllarda yine bando personelinden caz orkestrası kurulmuştur. Donanma bandosu genellikle iki bölümlü konserler vermiştir. İlk bölümde bando konseri, ikinci bölümde ise bando personelinden oluşturulmuş caz orkestrası konseri formatı sıklıkla kullanılmıştır.

Fotoğraf 5. Donanma Komutanlığı Bandosu caz orkestrası konseri (Kocaeli Üniversitesi, 2006)

Uzun yıllardır gelişen caz orkestrası tecrübesinin ardından Deniz Kuvvetleri Yıldızlar Caz Orkestrası 2008 yılında yine Ankara'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde kurulmuştur. Orkestranın ismi daha sonra Deniz Yıldızları Caz Orkestrası olarak değiştirilmiştir. Bu orkestra için Ankara'daki mevcut kadro haricinde deniz bando sınıfının özel ihtisasa sahip seçkin astsubayları görevlendirilmiştir. Kurucu şefi Deniz Bando Yüzbaşı Ferhat Muratal'dır. Muratal'ın girişimleriyle bulunan ödeneklerle, dünyanın birçok ülkesinden orijinal caz eserleri satın alınmıştır. İlk kurulduğu dönemde repertuvarda orijinal eserlerin icrasına ağırlıkla yer verilmiş, aranje çalışmaları azınlıkta kalmıştır.

Fotoğraf 6. Deniz Yıldızları Orkestrası ve Hüsnü Şenlendirici konseri (Volkan Kuzu kişisel arşivi).

Personelin motivasyonunu artırmak, yurt içi ve yurt dışında verdiği konserlerle hem caz alanına katkı sağlamak hem de bağlı olduğu kurumu temsil etmek, orkestranın kuruluş amacıdır. Kurulduğu günden 2024 yılına kadar temsillerine aralıksız olarak devam eden orkestra, ilk konserini Ankara Caz Festivali'nde vermiştir. Bunun haricinde ilk defa bir askerî orkestranın katıldığı Bodrum Caz, Mersin Uluslararası Müzik, ODTÜ Caz, Başkent Kültür Yolu gibi festivaller ile üniversite konserleri, millî bayram kutlamalarında halk konserleri gibi etkinliklerde yer almıştır. Deniz Yıldızları yurt dışında da Mısır, Tunus, İspanya, İtalya, Arnavutluk, Bosna Hersek, Karadağ, Hırvatistan, Romanya gibi ülkelerde konser ve etkinlikler gerçekleştirmiştir. Ömür Göksel, Sibel Köse, Hüsnü Şenlendirici gibi ünlü sanatçılarla müşterek konserler vermişlerdir. Caz, funk ve pop gibi popüler müziklerin yanı sıra repertuarlarında Türk müziği aranjelerinden de eserler mevcuttur. Orkestra sorumluluğunda 2011 yılında caz müziği ile ilgilenen fakat diğer deniz bandolarında çalışan personel için “Caz müziği icra kursu” adında bir eğitim programı yürütülmüştür. Repertuarın geliştirilmesinde orkestranın piyanisti İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon bölümü mezunu Deniz Bando Kıdemli Başçavuş Atilla Cömert'in önemli katkıları olmuştur. Yine uzun yıllarca orkestraya emek vermiş saksafon sanatçısı Deniz Bando Kıdemli Başçavuş Volkan Kuzu orkestranın tanınmış sanatçıları arasında yer almıştır.

Son haliyle orkestrada, 2 tenor saksafon, 2 alto saksafon, bariton saksafon, 2 tenor trombon, bas trombon, 4 trompet, flüt, bateri, perküsyon, elektrik gitar, bas gitar ve piyano bulunmaktadır.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı

Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde batıdaki örneklerine benzer büyük caz orkestrası (Big Band) kurumsal anlamda ilk olarak Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde kurulmuştur. 1961 yılında dönemin Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral İrfan Tansel'in talimatıyla Hava Kuvvetleri Bando Komutanlığı bünyesinde kurulan orkestranın adı Hava Kuvvetleri Dans ve Caz Orkestrası olarak belirlenmiştir (Aykent, 2021). Kuruluş kadrosunda 16 bando sınıfından astsubay ve 2 sivil müzisyen görev almış, orkestra şefliğine ise trompet sanatçısı olan Orhan Sezener getirilmiştir.

Fotoğraf 7. Hava Kuvvetleri dans ve caz orkestrası (Bilbay Özal kişisel arşivi).

Orkestranın kuruluşunun hemen ardından 1962 yılında Ankara'da bugünkü Eğitim Doktrin Komutanlığı yerleşkesinde yer alan Amerikan JUSMAT (Joint US Military Mission for Aid to Turkey) tesislerinde görevli olarak bulunan trompet sanatçısı Yarbay Stanley orkestra şefi Orhan Sezener ve trombon sanatçısı Hava Bando Kıdemli Başçavuş Bilbay Özal ile iletişime geçerek

orkestra çalışmalarına destek olmuştur. Stanley, başta Glenn Miller'in ünlü eseri In The Mood olmak üzere birçok caz eserini Almanya'dan getirterek repertuvara ölümsüz eserler kazandırmıştır. Swing eserlerin icrası konusunda oldukça katkı sağlayan Stanley, 1962 yılından Türkiye'den ayrılmıştır.

Fotoğraf 8. Orkestra üyeleri Stanley ve ailesini 1962 yılında Ankara tren garında uğurlarken. (Bilbay Özal kişisel arşivi).

Kuruluş aşamasının ardında yurt içi ve yurt dışında pek çok konser veren orkestra 1969, 1970 ve 1974 yıllarında Türkiye'de yılın orkestrası seçilmiştir.

AVRUPA YOLU AÇILDI :

Hava kuvvetleri kumandanı sayın İrfan Tansel'in emriyle kurulmuş olan (Hava Kuvvetleri Orkestrası) önümüzdeki ay Avrupa'daki Nato karargâhlarında konser verebilir. Bildiğiniz gibi Orhan Sezener'in yönettiği bu onsekiz kişilik orkestra sonbaharda İtalya'nın Napoli şehrinde askeri birliklere konserler vermiş ve yabancıların takdirlerini kazanmıştı.. Anlaşılan Hava Kuvvetleri Orkestrası yeni başarılar peşinde...

Fotoğraf 9. Orkestra ile ilgili gazete kupürü. (Bilbay Özal kişisel arşivi).

Repertuvarlarında ünlü caz eserleri ile beraber türkü ve popüler müzik düzenlemelerine de yer verilmiştir. Dönemin en başarılı orkestralarından olan Hava Kuvvetleri Dans ve Caz Orkestranın kadrosu uzun yıllarca korunmuş görevli bando astsubayı sanatçıların başka birliklere tayinleri çıkartılmamıştır. Bu sayede orkestra bütünlüğü korunmuştur.

Fotoğraf 10. 01 Haziran 1972 tarihli gazete kupürleri. (Bilbay Özal kişisel arşivi).

1981-1998 tarihleri arasında orkestra repertuarında caz yerine dönemin popüler müzikleri yer almıştır. Bu dönemin ardından Orgeneral Ergin Celasin'in yönlendirmesi ve özellikle orkestranın

kuruluş kadrosunda trombon sanatçısı ve aranjör olarak görev yapmış olan Hava Bando Kıdemli Başçavuş Bilbay Özal'ın katkıları ile caz orkestrası olarak tekrar çalışmalarına başlamıştır. Orkestranın ismi Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Cömert zamanında (2005-2007) *Cazın Kartalları* olarak güncellenmiştir.

Cazın Kartalları, Almanya, Fransa, Belçika, İtalya, Çek Cumhuriyeti, Bosna–Hersek, Kazakistan, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve İngiltere gibi pek çok ülkede konserler vermiştir. Kurulduğu günden bugüne pek çok kez radyo ve televizyon programları ile adından söz ettirmiştir. Birçok defa açılış konserini verdiği Ankara Caz ile beraber İzmir, ODTÜ, Mersin Uluslararası Müzik, Troya Kültür Yolu, Başkent Kültür Yolu gibi önemli festivallerde yerli ve yabancı dinleyicilerin beğenisini kazanmıştır.

Cazın Kartalları Orkestrası; İlham Gencer, Önder Foçan, Aydın Kahya, Fatih Erkoç, Jülide Özçelik, Meltem Ege, Neşet Ruacan, Sibel Köse, Yıldız İbrahimova ve Zuhal Olcay gibi önemli sanatçılarla ortak projelerde yer almıştır. Orkestra kadrosunda; 2 alto saksafon, 2 tenor saksafon, bariton saksafon, 5 trompet, 3 tenor trombon, bas trombon, piyano, elektrik bas, elektrik gitar ve 3 perküsyon bulunmaktadır.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı

Kara Kuvvetleri bandolarında şef ve sanatçıların yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda caz orkestraları kurulmuştur. 2003 yılında az personele sahip bandolar kapatılarak, daha büyük nüfuslu bölge bandoları adı altında birleşerek yeniden yapılandırılmışlardır. Bu tarihten önce askeri birliklerin durumuna göre neredeyse ülkenin her yerinde bir askerî bando bulunmaktaydı. Genellikle 15-18 kişilik sanatçı kadrosuna sahip bu bandolar, buldukları bölgelerde hem birlik içinde hem de halka açık konserler vermişlerdir. Bu bando personelinden oluşan caz orkestraları genellikle protokol davet ve toplantılarında konser ve dinletiler sunmuşlardır. 2003 yılında oluşturulan bölge bandoları ise Deniz Kuvvetleri örneğinde olduğu gibi birçok konserin ikinci yarısında zaman zaman da tamamında caz orkestrası formatında faaliyetler göstermişlerdir. Repertuvarlarında ise bazı caz standartları ile beraber genellikle popüler eserlere yer verilmiştir. Bu gelenek hala kendini göstermektedir. Örneğin Balıkesir (Akyürek, 2024) ve 9. Kolordu Bölge Bandoları (Anadolu Ajansı, 2024) sıklıkla bu formatta konserler vermektedirler. Bununla beraber Bando Yüzbaşı Tamer Yıldırım yönetimindeki Mızıkta Astsubay Hazırlama Okulu öğrencilerinden oluşturulmuş caz orkestrası, 1998 yılı liseler arası müzik yarışmasına katılmış, Glenn Miller'ın In

the Mood adlı eserini de seslendiren orkestra birincilik ödülünü kazanmıştır (Benli, 1998). Öğrenciler ile böyle bir orkestranın kurulması o dönemdeki askerî okul öğretmenleri olan şeflerin caz orkestraları ile ilgi ve bilgi sahibi olduğunun göstergesidir.

Kara Kuvvetlerinde resmî bir caz orkestrasının kurulması ise 2006 yılında gerçekleşmiştir. Orkestra, bir NATO (North Atlantic Treaty Organization) toplantısı sonrasında dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın emirleri ile kurulmuştur. Hali hazırda Millî Savunma Bakanlığı Kültür ve Sanat Daire Başkanlığı Armoni Müzikası Komutanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Türk Armoni Yıldızları Orkestrası, ismini 3 Mart 2006 yılında Kara Kuvvetlerinde yapılan bir personel anketi sonucunda almıştır. Bulunduğu komutanlık sebebiyle diğer kuvvet personelinden atama yapılmasına müsait olmasına rağmen şimdiye kadar sadece Kara Kuvvetleri personeli orkestrada çalışmıştır. Kuruluşunda orkestranın sanatsal amaçlarına katkı sağlayacak özel atamalar yapılmıştır. Özellikle İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kompozisyon Bölümü mezunu piyanist, besteci ve öğretmen olan Bando Kıdemli Başçavuş Nejdi Şimşek caz armonisi ve icrası konusunda orkestra personeline önemli katkılar sunmuş ve uzun yıllar orkestra da hizmet vermiştir. Kurucu şefi Bando Yüzbaşı Bilgin Bayrak'tır. İlk logosu da yine kurucu kadro tarafından tasarlanmıştır. Orkestranın ayırt edici bir özelliği de Almanya'dan sonra dünyada en büyük ikinci mobil sahneye sahip orkestrası olmasıdır.

Fotoğraf 11. TÜRKAY mobil sahne aracı (Yusuf Adıbelli kişisel arşivi).

Fotoğraf 12. TÜRKAY mobil sahne (Yusuf Adıbelli kişisel arşivi).

İlk konserini mobil sahnesiyle 23 Nisan 2007 yılında Türkiye'nin ünlü pop sanatçılarından İzel ile Ankara Anıtpark'ta vermiştir. İzel'in yanı sıra orkestra Sertap Erener, Keremcem, Özgün Uğurlu, Demet Sağıroğlu, Ayten Alpman, Melis Sökmen, Sinan Akçıl gibi sanatçılarla sahne almıştır. Türk Armoni Yıldızları Orkestrası; Ankara, İstanbul, İzmir, Muğla, Kırıkkale, Zonguldak, Samsun, Amasya, Kayseri, Konya, Erzurum, Diyarbakır, Elâzığ gibi pek çok şehirde halk ve üniversite konserleri vermiştir. 16., 21., 22., ve 24. Ankara Caz, Afyonkarahisar Caz, Başkent Kültür Yolu Festivallerinde yer alan orkestra Türk askerinin de görev gücünde yer aldığı: Bosna Hersek EUFOR (European Union Forces), Kosova KFOR (Kosovo Force) ve Afganistan ISAF (International Security Assistance Force) uluslararası askeri birliklerinde konserler vermiştir. Ayrıca Bosna Hersek Ayvaz Dede Şenlikleri münasebetiyle konserler ve Kosova'da çeşitli halk konserleri vermiştir. Orkestra 2024 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yıl Kutlamaları çerçevesinde Zagreb Büyükelçiliği davetlisi olarak Hırvatistan'a gitmiş ve burada Hırvatistan askerî caz orkestrası ile müşterek konserler vermiştir. Yine aynı yıl Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ında izlediği halk konserleri icra edilmiştir. Orkestranın binden fazla eser bulunan repertuarı satın alınan, aranjör ve orkestra sanatçıları tarafından yazılan eserler ile prova amaçlı icra için diğer orkestralardan alınan eserlerden oluşmaktadır. İcra edilecek faaliyetin içeriğine göre oluşturulan repertuar; rock, latin, funk, caz,

yabancı ve Türkçe pop türlerinde eser çeşitliliğine sahiptir. Yoğun caz repertuarına sahip orkestranın son dönemlerdeki konserleri incelendiğinde ise genellikle pop ve rock türünden eserler seçildiği görülmektedir. Orkestra kadrosu; 4 trompet, kornet, büğülü, 3 tenor trombon, bas trombon, 2 alto saksafon, 2 tenor saksafon, bariton saksafon, tuba, elektrik bas, elektrik gitar ve 3 perküsyondan oluşmaktadır. Bunun yanında 2021 yılına kadar orkestra içinde bulunan aranjör ve tonmayster kadroları Armoni Mızıkası Komutanlığı içerisinde farklı bir birime devir edilmiştir.

Fotoğraf 13. Melis Sökmen-TÜRKAY Ankara caz festivali konseri (Yusuf Adıbelli kişisel arşivi).

Her üç kuvvet orkestra sanatçılarının büyük çoğunluğu caz müziği ile ilgili formal bir eğitime sahip değildir. Genellikle kendi gayretleri, özel kurslar ve özellikle orkestra içi dinamikler ile caz icrası üzerine tecrübe edinmişlerdir. Yine kendi gayretleriyle enstrümanları ile ilgili caz bölümü lisans programından mezun askerî sanatçılar her üç orkestrada da yer almaktadır. Bununla beraber ihtisas alanını genişleterek farklı birkaç alanda ileri seviyelere çıkmış sanatçılar da bulunmaktadır. Örneğin, Bando Başçavuş Onur Gökyılmaz Türk Armoni Yıldızları Orkestrasına saksafon sanatçısı olarak başlamış daha sonra elektrik basa geçmiştir. Repertuar gelişimi için aranje çalışmaları da yapan Gökyılmaz aynı zamanda Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Caz

Anasanat Dalından Kontrbas eğitimi alarak mezun olmuştur. Türk Armoni Yıldızları Orkestrasına trombon sanatçısı olarak başlayıp ardından piyanoya geçen Bando Kıdemli Üstçavuş Mehmet İzzettin Karcıoğlu ise Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Kompozisyon Bölümü mezunudur. Her üç orkestrada da yer alan elektrik gitar, bas gitar, piyano gibi enstrümanlar ile tonmaysterlik ve ses kayıt işleri bando astsubaylarının kendi özel çabaları ve uğraşlarıyla yürütülen alanlardır. Türk Silahlı Kuvvetlerinde caz orkestraları özel ihtisas alanı olarak gözükmeyişinden, orkestrada ve üniversitelerde eğitim alarak kendini geliştiren, yıllarca caz orkestrasında sanatçı olarak çalışan askerî müzisyenler bir süre sonra başka birliklere tayin olmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren askerî caz orkestralarının tarihsel ve günümüzdeki durumu incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı görüşme ve doküman incelemesi teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yürütülen görüşmeler, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki caz orkestralarında enstrüman sanatçısı ve şef olarak çalışmış yedi kişi ile gerçekleştirilmiştir. Kişisel arşivler, repertuvar, literatür taraması ile elde edilen belgeler ile görüşmelerden elde edilen veriler araştırma bulgularını oluşturmuştur.

Türk Silahlı Kuvvetlerinde resmî ilk caz orkestrası 1961 yılında Hava Kuvvetlerinde kurulmuştur. Cazın Kartalları isimli orkestradan sonra 2006 yılında Kara Kuvvetleri bünyesinde Türk Armoni Yıldızları ve 2008 yılında ise Deniz Kuvvetlerinde Deniz Yıldızları caz orkestraları kurulmuştur. Özel atamaların yapıldığı bu orkestraların haricinde caz orkestraları uzun süredir askerî kurumlar içerisinde varlığını sürdürmektedir. Caz orkestraları ile ilgili ilk çalışmalar Deniz Kuvvetleri içerisinde gerçekleşmiştir. Türkiye’de caz müziği ile ilgili ilk temaslar da 1920’lerde İstanbul’a demirleyen Amerikan donanması ile başlamıştır. Uluslararası temasların daha önce başladığı Deniz Kuvvetlerinde dünyada popülerleşmeye başlayan caz müziği ve orkestraları ile tanışma da önce olmuştur. Gemilerde bulunan askerî bando sanatçılarından caz orkestraları kurulmuştur. Büyük caz orkestralarının (Big Band) ve caz müziğinin zirve yaptığı ve bu tarzın askerî orkestralarda da popüler olmasının ardından ilk resmî askerî caz orkestrası ise Hava Kuvvetleri bünyesinde kurulmuştur. Televizyon ve radyo programları yapan yurt içi ve yurt dışında konserler veren orkestra oldukça başarılı olmuştur. Bu durum askerî bandolar içinde bu tarz orkestralar

kurulmasına sebebiyet vermiştir. Kara ve Deniz Kuvvetleri bandolarında benzer orkestralar kurularak Türkiye'nin her yerinde konserler verilmiştir.

Kuvvet Komutanlıkları bünyesinde kurulan ve orkestralar özelinde özel atamaların yapıldığı Cazın Kartalları, Türk Armoni Yıldızları ve Deniz Yıldızları orkestraları caz festivallerinin vazgeçilmezi haline gelmişlerdir. Ülke içinde ve yurt dışında başarılı konserler veren askerî orkestralar bakır ve tahta üflemeli çalgıların bu yoğunlukta yer aldığı en önemli orkestralardan olmuşlardır. Özellikle asker olmaları ve maddi beklentileri olmamaları sayesinde Türkiye'nin hemen hemen her yerinde bu orkestraların ve müziğinin tanıtımında önemli rol oynamışlardır. Yurt dışı faaliyetleri ile de Türk Silahlı Kuvvetlerinin tanıtımı ve prestijine, bünyelerindeki aranjörler ile orkestra repertuvarlarına Türk eserlerinin girmesine ve iç dinamikleri sebebiyle Türk enstrüman sanatçılarının gelişmesine katkılar sağlamaktadırlar.

Askerî caz orkestralarının gelişimi ve devamlılığı için, askerî müzisyen kaynağı olan Bando Meslek Yüksek Okulunda caz müziği ve icrası ile ilgili eğitimler verilmesi, bu orkestralara dahil olmak isteyen personelin caz lisans programlarında öğrenim görmesinin teşvik edilmesi, özellikle Türk caz müziğine katkı sağlayacak beste ve aranje çalışmaları yapmaları konusunda personelin teşvik edilmesi önerilmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinde yer alan orkestraların devamlılığı ve gelişimi açısından caz orkestralarının özel ihtisas alanı olarak belirlenmesi ve bu ihtisasa sahip personelin orkestralarda istihdam edilmesi ayrıca önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adorno, T. W. (2007). *Kültür endüstrisi kültür yönetimi*. N. Ülner, M. Tüzel, & E. Gen (Çev.). İletişim Yayıncılık.
- Adorno, T. W., & Daniel, J. O. (1989). On jazz. *Discourse*, 12(1), 45–69.
- Akman, F. (2021). Halit Recep Arman'ın yaşamı ve Türk askerî müziğine katkıları. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 9(1), 2595–2632. <https://doi.org/10.12975/rastmd.2021919>
- Aktüze, İ. (2010). *Müziği anlamak ansiklopedik müzik sözlüğü*. Pan Yayıncılık.
- Akyürek, M. C. (2024). *BAÜN'de finaller öncesi moral konseri*. Erişim adresi: <https://gazetemerhaba.com/baunde-finaller-oncesi-moral-konseri/> Erişim tarihi: 21.08.2024.
- Anadolu Ajansı. (2024). *Erzurum'da askeri bando 30 Ağustos Zafer Bayramı'na özel konser verdi*. Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/erzurum-haberleri/35514199-erzurumda-askeri-bando-30-agustos-zafer-bayramina-ozel-konser-verdi> Erişim tarihi: 22.09.2024.

- Apel, W. (1974). *Harvard dictionary of music* (Second ed.). Harvard University Press.
- Arman, H. R. (1958). *Tarihte bahriye mızıkaları*. Deniz Kuvvetleri Kumandanlığı Meslek Kitapları.
- Arnold, B. (1993). *Music and war a research and information guid*. Garland Publishing.
- Arslan, M. M. (1992). *1890 Ertuğrul faciası. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aykent, C. (2021). Ulus'tan Çankaya'ya alışılmadık sesler: Ankara'nın caz serüveni (1940-1980). *Journal of Ankara Studies*, 9, 187–208.
- Baba, O. (2013). Türk Hava Kuvvetleri'nde geleneğin icadı ve kurumsal bir kültür aracı olarak caz müziği. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 8(1), 82–89.
- Bateson, C. V. (2019). Music and war. In K. Roy (Ed.), *Military History*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/obo/9780199791279-0188>
- Benli, S. (1998, May 11). İşte final işte gençlik. Erişim adresi: <https://gazetearsivi.milliyet.com.tr/liste?tarih=1998.05.11> Erişim tarihi: 22.09.2024.
- Berendt, J. E. (1978). Introduction. In J. E. Berendt (Ed.), *The Story of Jazz: From New Orleans to Rock Jazz* (pp. 1–7). Barrie & Jenkins.
- Berendt, J. E., & Huesmann, G. (2009). *The Jazz Book From Ragtime to the 21st Century*. Lawrence Hill Books.
- Çağlak, E., & Filiz, S. (2018). Türk devlet geleneğinde askeri müzik ve askeri müzik eğitimi. *Sahne ve Müzik Eğitim– Araştırma e-Dergisi*, 7, 29–56.
- Çaykırın, G., & Ürün, T. (2022). Hatıratlara göre millî mücadele döneminde askerî bando faaliyetleri (1919-1922). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 10(33), 251–265. <https://doi.org/https://doi.org/10.33692/avrasyad.1220391>
- Çokamay, B. (2019). Senfonik müziği bando müziğine uyarlama (transkripsiyon) ve orkestralama (orkestrasyon) teknikleri üzerine bir inceleme. H. Yücel & S. T. Oter (Ed.), *Müzik Kültürüne Dair Çeşitli Görüşler I* içinde (s.169-186), Eğitim Yayınevi.
- Die Big Band der Bundeswehr. (t.y.). *Die Big Band der Bundeswehr*. Erişim adresi: <https://www.bigband-bw.de/die-big-band> Erişim tarihi: 15.09.2024.
- Dilber, M. C., & Karabaşoğlu, C. (2023). Mehterhâne-i Hümayun'dan Müzikâ-yı Hümayun'a Osmanlı müzik kurumlarında batılılaşma temâyülü. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 461-478. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.1282026>
- Essen, R. V. (1978). New Orleans. In J. E. Berendt (Ed.), *The Story of Jazz: From New Orleans to Rock Jazz* (s. 12–27). Barrie & Jenkins.

- Gazimihal, M. R. (1955). *Türk askeri muzikaları tarihi*. Maarif Basımevi.
- Gioia, T. (1998). *The history of jazz*. Oxford University Press.
- Hürriyet (2020, 14 Aralık). Erkut Taçkın kimdir, kaç yaşında? Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/magazin/erkut-tackin-kimdir-kac-yasinda-iste-erkut-tackinin-hayatiyla-ilgili-bilgiler-41688392> Erişim tarihi: 11.09.2024
- Kara, A. E. (2003). *İkinci Dünya Savaşı'na kadar Türk Donanması ve donanma'nın dış politikadaki yeri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, E. E. (2012). Türk ordu geleneğinde askeri müzik olgusu. *İdil Sanat Dergisi*, 1(3), 93–105. <https://doi.org/10.7816/idil-01-03-06>
- Kocaeli Üniversitesi (2006, 8 Aralık). *Donanma Komutanlığı Bandosu'yla coştuk*. Erişim adresi: <http://bhi.kocaeli.edu.tr/aralik06.htm> Erişim tarihi: 22.09.2024.
- Leslie, P. L., & Skipper, J. K. (1993). Big bands and big band music: Embedded popular culture. *Popular Music and Society*, 17(1), 23–36. <https://doi.org/10.1080/03007769308591503>
- Lund, H. (2020). Decolonizing Turkish pop music historiography. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/340607051_Decolonizing_Turkish_Pop_Music_Historiography_Anatolian_Rock_Studies_as_an_Example Erişim tarihi: 14.09.2024.
- McCarthy, J. (2020). *From the vault: Benny Goodman at Robin Hood Dell*. Erişim adresi: <https://manncenter.org/vault-goodman> Erişim tarihi: 12.09.2024.
- McCuen, J. M. (1967). *A history of bands in the United States Navy*. University of Maryland.
- Morgenstern, D. (1978). Swing. In J.-E. Berendt (Ed.), *The Story of Jazz: From New Orleans to Rock Jazz* (s. 58–79). Barrie & Jenkins.
- Millî Savunma Bakanlığı (t.y.). *Armoni Müzikası Komutanlığı*. Erişim adresi: <https://www.msb.gov.tr/YonetimHizmetleri/icerik/armoni-mizikasi-komutanligi> Erişim tarihi: 11.09.2024.
- National Museum of the United States Air Force (t.y.). *Maj. Glenn Miller Army Air Force Band*. Erişim adresi: <https://www.nationalmuseum.af.mil/Visit/Museum-Exhibits/Fact-Sheets/Display/Article/196150/maj-glenn-miller-army-air-force-band/> Erişim tarihi: 12.09.2024.
- Osgood, H. (1926). *So this is jazz*. Little Brown.
- Philipps, D. (2016, 1 Temmuz). Military is asked to march to a less expensive tune. *New York Times*. Erişim adresi: <https://www.nytimes.com/2016/07/02/us/military-bands-budget.html> Erişim tarihi: 12.09.2024.

- Rice, E. (1999). Representations of Janissary music (Mehter) as musical exoticism in western compositions, 1670–1824. *Journal of Musicological Research*, 19(1), 41–88. <https://doi.org/10.1080/01411899908574768>
- Say, A. (2005). Ragtime. *Müzik Ansiklopedisi Cilt 3* içinde (s. 111). Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Spragg, D. (2017). *Glenn Miller declassified*. Potomac Books.
- Tansu, F. (2019). Ottoman elites and their musics: Music and music-making in the nineteenth-century Istanbul. *Musicology Today: Journal of the National University of Music Buchares*, 10(3), 200–209.
- Tekin, E. (2019). Askeri bando geleneğinde yetişen mümtaz bir asker besteci: Bando Kıdemli Başçavuş Metin Yılmaz. H. Yücel & S. T. Oter (Ed.), *Müzik Kültürüne Dair Çeşitli Görüşler III* içinde (s. 347–366). Eğitim Yayınevi.
- Tekin, E., & Doğrusöz, N. (2018). Yirminci yüzyılda kültürel bellek ve geleneğin yeniden ihyası bağlamında Mehterhâne-i Hâkânî. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 317–336.
- Uyar, Y. M. (2009). *Türkiye’de caz: Kültürel anlamları ve yerelleşme süreci. (Yayımlanmamış doktora tezi)*. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ürün, T., & Zahal, O. (2024). Late Ottoman Empire reforms: the musical policies of Sultan Mahmud II. *International Journal of Cultural Policy*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/10286632.2024.2366973>
- Ward-Steinman, P. M. (2003). Musical training and compensation in the big band era: A case study of Madura’s danceland from 1930-1950. *Journal of Historical Research in Music Education*, 24(2), 164–177.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1–9.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin.
- Yulsman, J. (1976). *The complete history of the big bands*. Dee & Zee.

EXTENDED ABSTRACT

Music has been an integral part of the army since ancient times (Arnold, 1993). From the transmission of orders in war, military maneuvers, advances, and retreats to the organization of barracks life, musical instruments, and music have been used as functional elements of the army. In Turkish tradition, military music institutions with distinct characteristics have existed since

before the Common Era. During the Ottoman Empire, Turkish military music institutions started to be called 'Mehter', which was recognized by the whole world (Tekin & Doğrusöz, 2018). The Mehter, a symbol of the Turkish army's power, served as a musical institution representing authority in peacetime while supporting the military on the battlefield (Kaya, 2012).

The Mehter existed until 1826, when it was disbanded as part of military reform efforts. A new military music institution compatible with the new army was needed and for this reason, Muzika-i Hümayun was established (Gazimihal, 1955). Equipped with new instruments and a new approach to music, the Muzika-i Hümayun brought significant changes not only to military music but also to the general perception of music.

Military bands are undoubtedly primarily remembered for their marches. Anthems that will raise national feelings, and instill unity and pride constitute the musical presence of military bands. Turkish military bands, founded in 1826 and carrying an uninterrupted heritage of nearly 200 years, have performed various musical genres since their inception. When we look at the world in general, it is seen that various orchestras have been established in military music institutions together with bands, especially orchestras that can perform music styles that will contribute to the development of public cooperation and at the same time contribute to the motivation of soldiers.

Orchestras consisting of instruments such as brass, saxophones, bass, piano, and drums, usually with at least ten members, are called Big Bands (Leslie and Skipper, 1993). It is no surprise that jazz orchestras and jazz music, which gained immense popularity between 1935 and 1946, would attract the interest of military bands composed of wind instrumentalists. It is natural for military music institutions to be pioneers in jazz music and jazz orchestras, as was the case with polyphonic music (Ürün & Zahal, 2024), which first started with military orchestras in Ottoman times. A review of the literature reveals that there are various studies on military bands (Çağlak & Filiz, 2018; Çaykırın & Ürün, 2022), Mehter (Rice, 1999), and military composers (Akman, 2021; Tekin, 2019). In the case of military jazz orchestras, it has been observed that there is a study conducted on an orchestra (Baba, 2013), and in general, studies in this field are limited. When military music is mentioned, the first thing that comes to mind is undoubtedly military bands playing marches. Along with this situation, military jazz orchestras performing jazz music have been operating for a long time, as in the world. The subject of this study is to reveal the status of military jazz orchestras within the Turkish Armed Forces in the historical process and today. In

this context, the establishment processes, repertoires, and concerts of the orchestras will be examined.

In the study conducted with a qualitative research approach, interview and document analysis data collection techniques were used. Interviews were conducted with a semi-structured interview form. The semi-structured interview form was prepared by taking the opinions of two experts from the fields of history and music history. Repertoires, personal archives, documents obtained through literature review, and data obtained from interviews were analyzed in line with the research purpose.

Although the official establishment of an official jazz orchestra in the Turkish Armed Forces took place in 1961 within the Air Force, the use of jazz orchestras, where jazz music of the period was performed, started much earlier in the Navy. The duties of the Navy bands on board ships include flag raising and lowering, various welcome and farewell ceremonies, ship concerts, and performing lounge music at gatherings such as balls and banquets. From the 1920s onwards, the bands on ships have served as jazz orchestras in concerts and celebrations.

The first big band formation in the Navy started in 1986 at the Navy Band in Ankara. The Naval Forces Command Big Band Show Orchestra gave many concerts and received acclaim. They also recorded an album of concert recordings. Similarly, in other bands of the Navy, jazz orchestras were formed with the personnel in the band and gave concerts.

The Naval Forces Stars Jazz Orchestra was established in 2008, also in Ankara, within the Naval Forces Command. The name of the orchestra was later changed to the Navy Stars Jazz Orchestra. The orchestra continued to perform continuously from the day it was founded until 2024 and gave its first concert at the Ankara Jazz Festival. Additionally, the orchestra participated in festivals such as Bodrum Jazz, Mersin International Music, METU Jazz, Başkent Culture Road, as well as university and public concerts during national holiday celebrations. The Navy Stars has also organized concerts and events abroad in countries such as Egypt, Tunisia, Spain, Italy, Albania, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Croatia, and Romania. They have given joint concerts with famous artists of our country such as Ömür Göksel, Sibel Köse, and Hüsni Şenlendirici.

Within the Turkish Armed Forces, a big band similar to its Western counterparts was first established within the Air Force Command. Their repertoire includes famous jazz works as well as folk songs and popular music arrangements.

The Eagles of Jazz have performed concerts in numerous countries, including Germany, France, Belgium, Italy, the Czech Republic, Bosnia and Herzegovina, Kazakhstan, Hungary, Romania, Bulgaria, and England. Since the day it was founded, it has made a name for itself many times with radio and television programs. In addition to the Ankara Jazz Festival, where it has given the opening concert many times, it has won the appreciation of local and foreign audiences at important festivals such as Izmir Jazz, METU Jazz, Mersin International Music Festival, Troy Culture Road, Başkent Culture Road.

The Eagles of Jazz Orchestra has participated in joint projects with important artists such as İlham Gencer, Önder Foçan, Aydın Kahya, Fatih Erkoç, Jülide Özçelik, Meltem Ege, Neşet Ruacan, Sibel Köse, Yıldız İbrahimova and Zuhâl Olcay.

The establishment of an official jazz orchestra in the Army took place in 2006. The orchestra named TÜRKAY had its mobile stage. The orchestra took part in the Ankara Jazz, Afyonkarahisar Jazz, and Başkent Culture Road Festivals, where Turkish soldiers also took part in the task force: Bosnia and Herzegovina EUFOR (European Union Forces), Kosovo KFOR (Kosovo Force) and Afghanistan ISAF (International Security Assistance Force).

For the development and continuity of military jazz orchestras, it is recommended to provide training on jazz music and performance at the Band Vocational High School, which is the source of military musicians, to encourage the personnel who want to be included in these orchestras to study in jazz undergraduate programs, and to encourage the personnel to compose and arrange works that will contribute to Turkish jazz music. For the continuity and development of the orchestras in the Turkish Armed Forces, it is also recommended that jazz orchestras be designated as a specialization area and that personnel with this specialization be employed in orchestras.